Naar verantwoorde hulp voor jeugd op een zorgboerderij

Onderzoek naar de kwaliteit van de hulp van zorg- en verblijfsboerderij De Hoge Aard in Molenschot

Utrecht, januari 2016

Dit is een uitgave van:

Inspectie Jeugdzorg
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Inspectie voor de Gezondheidszorg
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Motto

Naar zichtbare kwaliteit in de jeugdhulp!

Missie

De Inspectie Jeugdzorg, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Veiligheid en Justitie voeren het landelijk toezicht in het kader van de Jeugdwet uit. Als waren zij één inspectie zien zij in het kader van de Jeugdwet toe op de kwaliteit van de jeugdhulp, de jeugdbescherming en -reclassering en de andere instellingen in het jeugddomein. Daarnaast zien zij toe op de naleving van de wetgeving. Het landelijk toezicht jeugd stimuleert met haar toezicht de voorzieningen tot goede en veilige verzorging, opvoeding en behandeling van kinderen in de jeugdhulp en in de jeugdbescherming en -reclassering en de ondersteuning van ouders en verzorgers van die kinderen. Het landelijk toezicht jeugd draagt er aan bij dat de samenleving er op kan vertrouwen dat kinderen en ouders op tijd en op maat de hulp en zorg krijgen van de instellingen en de professionals. Het onafhankelijke oordeel van het landelijk toezicht jeugd over de kwaliteit van de jeugdhulp, de jeugdbescherming en -reclassering is relevant voor de professional, de instelling en de overheid en helpt bij het verbeteren van die kwaliteit.

Naar verantwoorde hulp voor jeugd op een zorgboerderij

Onderzoek naar de kwaliteit van de hulp van zorg- en verblijfsboerderij De Hoge Aard in Molenschot

Inhoudsopgave

Samenvatting

Op 19 en 29 oktober 2015 hebben de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Jeugdzorg onderzoek gedaan bij zorg- en verblijfsboerderij voor jeugdigen en volwassenen 'De Hoge Aard' in Molenschot. Doel van dit onderzoek was om te bepalen in hoeverre De Hoge Aard erin slaagt om verantwoorde hulp te bieden zodat de kinderen die hier verblijven onbedreigd kunnen opgroeien en zich optimaal kunnen ontwikkelen. Dit onderzoek vond mede plaats naar aanleiding van het televisieprogramma Undercover van SBS dat in twee uitzendingen aandacht besteedde aan het verblijf van een jongvolwassene bij De Hoge Aard.

Het oordeel van de inspecties luidt dat de hulp die De Hoge Aard biedt niet toereikend is voor de kinderen die voor een langere periode op de zorgboerderij verblijven.

Dit oordeel is gebaseerd op de beantwoording van de vraag of de kinderen die bij De Hoge Aard verblijven:

1. de hulp krijgen die zij nodig hebben om onbedreigd op te kunnen groeien *en*
2. verblijven in een veilige en aandachtvolle omgeving waarin zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Ten aanzien van de vraag of de kinderen die bij De Hoge Aard verblijven, de hulp krijgen die zij nodig hebben om onbedreigd op te kunnen groeien geldt dat de inspecties geen aanwijzingen hebben gevonden dat de fysieke veiligheid van de kinderen in het geding is geweest. De inspecties hebben wel een aantal tekortkomingen geconstateerd in de hulpverlening aan de kinderen. Verbetering is met name nodig ten aanzien van het bijhouden van aantekeningen over de voortgang per maand in de uitvoering van het perspectiefplan en de medewerking van de cliënt hieraan. In het dossier moet ook aantekening gehouden worden van de relevante beslissingen.

Ten aanzien van de vraag of De Hoge Aard een veilige en aandachtvolle leefomgeving heeft gecreëerd waarin de kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen, oordelen de inspecties dat de zienswijze en aanpak van De Hoge Aard zich heeft geuit in een overwaardering van beheersbaarheid en een onderwaardering van een aandachtvolle omgeving.

Alles overziend komen de inspecties tot het oordeel dat, ondanks het feit dat er geen aanwijzingen zijn gevonden dat de fysieke veiligheid van de kinderen in het geding is geweest, de hulp die De Hoge Aard biedt niet toereikend is voor de kinderen die voor een langere periode op de zorgboerderij verblijven. Dit oordeel van de inspecties is gebaseerd op de constatering dat het opvoedingsklimaat de kinderen onvoldoende mogelijkheden biedt om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Het leefklimaat is kil, contactarm en vooral gericht op beheersing en sluit daardoor onvoldoende aan bij wat deze kinderen nodig hebben in hun groei naar meer zelfstandigheid en zelfredzaamheid.

De inspecties verwachten dat De Hoge Aard in afstemming met de instanties die verantwoordelijk zijn voor de plaatsing van kinderen voor verblijf op De Hoge Aard, een visie formuleert over de hulp die zij wil bieden en uitgangspunten opstelt waaraan deze hulp moet voldoen.
Van daaruit moet De Hoge Aard komen tot een duidelijke afbakening van de doelgroep waaraan zij hulp wil bieden en een opleidingsplan voor de toerusting van medewerkers. Dit moet ertoe leiden dat De Hoge Aard een veilig en aandachtvol opvoedingsklimaat voor kinderen creëert waarin zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

De inspecties willen binnen zes weken na publicatie van het rapport worden geïnformeerd over de visie en de uitgangspunten van De Hoge Aard over de hulp die zij wil bieden en de daaruit vloeiende verbetermaatregelen om een veilig en aandachtvol opvoedklimaat te creëren. De inspecties beoordelen vervolgens de geformuleerde visie, uitgangspunten en verbetermaatregelen. De inspecties volgen daarna de uitvoering van de verbetermaatregelen.

Daarnaast verwachten de inspecties van de instanties die verantwoordelijk zijn voor de plaatsing van kinderen voor verblijf op De Hoge Aard, dat zij zich voorafgaand aan de plaatsing van kinderen - en vervolgens ook herhaaldelijk - ervan vergewissen dat De Hoge Aard de hulp verleent die de kinderen nodig hebben om onbedreigd op te kunnen groeien en een veilige en aandachtvolle omgeving heeft gecreëerd waarin de kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

1 Inleiding

Aanleiding van het onderzoek

Begin oktober 2015 informeerde Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant de Inspectie Jeugdzorg dat het programma Undercover van SBS6 op 18 en 25 oktober 2015 aandacht zou besteden aan zorg- en verblijfsboerderij voor jeugdigen en jongvolwassenen 'De Hoge Aard' (hierna: De Hoge Aard) in Molenschot. In het programma stond een jongvolwassene centraal die bij De Hoge Aard niet op zijn plek zou zijn. De jongvolwassene stond tot zijn 18e jaar onder voogdij van Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant (hierna: Bureau Jeugdzorg); op het moment dat hij 18 werd is een curator benoemd.
Uit navraag bij Bureau Jeugdzorg bleek dat er op dat moment in elk geval vier kinderen bij De Hoge Aard verbleven die daar door Bureau Jeugdzorg waren geplaatst.

Naast deze uitzending ontvingen de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Jeugdzorg een aantal meldingen en signalen waarin werd aangegeven dat de hulp die De Hoge Aard verleende niet deugde en dat de kinderen die hier verbleven in hun ontwikkeling werden bedreigd.

Om te kunnen beoordelen of deze signalen duiden op mogelijke structurele tekortkomingen in de hulpverlening door De Hoge Aard, besloten de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Jeugdzorg gezamenlijk een onderzoek in te stellen naar de veiligheid en kwaliteit van de hulp die De Hoge Aard verleende aan de kinderen[1] die daar langdurig verbleven.
Bij dit besluit werd het eerdere toezicht van de Inspectie voor de Gezondheidszorg bij De Hoge Aard in 2014 betrokken.

Zorgboerderijen

Een zorgboerderij is een agrarisch bedrijf waar kinderen, jongeren en volwassenen met een zorg- of hulpvraag meewerken en een passende dagbesteding vinden. Soms is er ook sprake van arbeidstraining of een (langdurig) verblijf op de zorgboerderij. Er zijn verschillende vormen van een zorgboerderij. Zo zijn er zelfstandige zorgboerderijen waarvan de boerderij eigendom is van de agrariër, bestaan er instellingsboerderijen waarbij een zorginstelling eigenaar is van de boerderij en bestaan er tussenvormen waarbij bijvoorbeeld een huurovereenkomst is gesloten tussen een zorginstelling en een agrariër. Met de groei van het aantal zorgboerderijen is een speciale kwaliteitswaarborg voor zorgboerderijen ontwikkeld. De Federatie Landbouw en Zorg verleent het keurmerk en laat de evaluatie van de kwaliteitssystemen, de beoordeling van de jaarverslagen en de organisatie van de audits door een onafhankelijke instantie uitvoeren.

---

[1] Onder 'kind' verstaan de inspecties personen die de meerderjarigheidsleeftijd van 18 jaar nog niet hebben bereikt, of die tussen de 18 en 23 jaar zijn, maar bij wie na het bereiken van de meerderjarige leeftijd jeugdhulp nog steeds noodzakelijk is.

De Hoge Aard

Zorgboerderij De Hoge Aard biedt persoonlijke verzorging, verpleging, begeleiding en verblijf. Cliënten ontvangen zorg op grond van de Wet langdurige zorg (Wlz) of jeugdhulp op grond van de Jeugdwet. In 2007 is De Hoge Aard gestart met het leveren van dagbesteding en verblijf aan jeugdigen en jongvolwassenen. De doelgroep is kinderen met een psychiatrische indicatie waaronder hechtingsproblematiek, ADHD/ADD, autisme/autistisch aanverwante stoornissen, ODD en/of een verstandelijke beperking. De zorgboerderij levert wonen onder begeleiding aan maximaal zeven inwonende kinderen. Daarnaast biedt De Hoge Aard crisisopvang aan.

Op De Hoge Aard worden kinderen voor verblijf geplaatst door Bureau Jeugdzorg. Deze kinderen staan onder toezicht of voogdij van Bureau Jeugdzorg. Bij een ondertoezichtstelling is het gezag van de ouders beperkt, in die zin dat zij onder (eventueel dwingende) coördinatie van een gezinsvoogd hun ouderschap invullen. In geval van voogdij heeft Bureau Jeugdzorg het volledige gezag over de minderjarige.
Daarnaast zijn er kinderen die vrijwillig op De Hoge Aard verblijven. Verder komt er een aantal kinderen en jongvolwassenen op De Hoge Aard in het kader van dagbesteding. De minderjarigen die bij De Hoge Aard verblijven variëren in de leeftijd van elf tot vijftien jaar. In totaal zijn er gemiddeld vijftien cliënten op De Hoge Aard. De hulp die De Hoge Aard aan de kinderen en jongvolwassenen biedt, wordt gefinancierd vanuit het persoonsgebonden budget (PGB).

De Hoge Aard staat niet geregistreerd in het Zorgregister[2]. Wel is de organisatie aangesloten bij de brancheorganisatie Federatie Landbouw en Zorg en in het bezit van het keurmerk kwaliteitszorgboerderij. In september 2015 is in dit kader nog een audit uitgevoerd.

Naast de twee eigenaressen bestaat het personeelsbestand uit twee huishoudelijke ondersteuners, vijf pedagogische medewerkers, waarvan één langdurig ziek is, en een stagiaire sociaal cultureel werk (MBO).

De visie van De Hoge Aard is om de kinderen die er verblijven volwassen te laten worden en vervolgens een nieuwe huisvestingsplek voor hen te zoeken. Afgelopen periode bouwde de zorgboerderij het aantal verblijfcliënten af.

Ontvangen signalen

De Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Jeugdzorg ontvingen in oktober en november 2015 in totaal veertien signalen over De Hoge Aard. Samengevat riepen deze signalen

---

[2] Een aantal categorieën zorgaanbieders en zorginstellingen kan zich registreren in het Zorgregister. Deze registratie ondersteunt de toezichttaak van IGZ. Voor een aantal categorieën is het wettelijk verplicht zich te registreren. Er zijn ook zorgaanbieders die zich vrijwillig kunnen registreren in het Zorgregister.

de vraag op of kinderen tijdens hun verblijf op De Hoge Aard fysiek en emotioneel veilig waren. Deze vraag is met dit onderzoek van de inspecties beantwoord.

Reikwijdte onderzoek

Uitgangspunt van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind en in navolging daarop van de Jeugdwet, is dat een kind thuis hoort op te groeien. Als dit in het belang van het kind niet kan, dan moet het kind worden geplaatst op een plek die het meest lijkt op die van een gezin of op een kleine groep. Dit moet een plek zijn waar het kind gezond en veilig kan opgroeien, waar het kan groeien naar zelfstandigheid en waar het voldoende zelfredzaam kan zijn en maatschappelijk kan participeren, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau.

Een ander uitgangspunt van de Jeugdwet is dat verantwoorde jeugdhulp wordt verleend. Naar het oordeel van de inspecties betekent dit dat de hulp die een zorgboerderij verleent aan kinderen die daar verblijven, niet alleen gericht moet zijn op het veilig kunnen opgroeien maar ook op het mentaal kunnen groeien en het zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Het onderzoek van de inspecties heeft zich daarom toegespitst op de vraag in hoeverre De Hoge Aard erin slaagt om verantwoorde hulp te bieden zodat de kinderen die hier langdurig verblijven onbedreigd kunnen opgroeien en zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, hebben de inspecties gericht gekeken of de kinderen die bij De Hoge Aard verblijven:

1. de hulp krijgen die zij nodig hebben om onbedreigd op te kunnen groeien *en*
2. verblijven in een veilige en aandachtvolle omgeving waarin zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Het onderzoek is uitgevoerd door inspecteurs van de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Jeugdzorg en heeft bestaan uit een onaangekondigd bezoek op 19 oktober en een aangekondigd bezoek op 29 oktober 2015 aan De Hoge Aard. Tijdens het onaangekondigde bezoek op 19 oktober 2015 zijn gesprekken gevoerd met één van de twee eigenaressen, de manager ad interim, een stagiaire en twee aanwezige kinderen. Daarnaast is een rondleiding over de zorgboerderij gemaakt waarbij het kantoor, de woonkamer, de stallen en de kamer van een jongere zijn bekeken. Verder zijn er dossiers ingezien. Tijdens het bezoek op 19 oktober 2015, bleken de leerplichtige kinderen op school te zijn.
Op 29 oktober 2015 voerden de inspecties aanvullende gesprekken met een van de twee eigenaressen en de manager ad interim. Daarnaast werd opnieuw een rondleiding over de zorgboerderij gemaakt.

Het toezicht bestond verder uit een analyse van de dossiers van Bureau Jeugdzorg, gesprekken met de voogden en een gedragswetenschapper van Bureau Jeugdzorg en een gesprek met een

curator. Daarnaast zijn de inspecties door Bureau Jeugdzorg en de gemeente Gilze en Rijen geïnformeerd over de stappen die zij hebben gezet vanaf het moment dat zij hoorden dat in twee televisie-uitzendingen aandacht zou worden besteed aan De Hoge Aard. Zo zijn de inspecties onder meer op de hoogte gesteld van de uitkomst van de gesprekken die verschillende personen met de kinderen die op De Hoge Aard verbleven, hebben gevoerd.

Leeswijzer

Tijdens het onderzoek is veel informatie verzameld. Het rapport geeft geen integrale beschrijving van al het verzamelde materiaal, maar focust op de onderwerpen waarvan uit de analyse naar voren is gekomen dat verbetering noodzakelijk en mogelijk is. Het rapport begint in hoofdstuk 2 met een beschrijving van de verwachtingen van de inspecties en de bevindingen. Vervolgens volgt in hoofdstuk 3 een conclusie op basis van een analyse van de belangrijkste knelpunten in relatie tot de context waarin ze zijn ontstaan. Daarna wordt in hoofdstuk 4 een beschouwing gegeven.

2 Bevindingen

In dit hoofdstuk geven de inspecties hun bevindingen weer. Elke paragraaf bevat de verwachting van de inspecties per thema, gevolgd door de feitelijke bevindingen: wat de inspecties tijdens het toezicht hebben gezien en gehoord.

2.1. Krijgen de kinderen de hulp die zij nodig hebben om onbedreigd op te groeien?

Verwachting

De inspecties verwachten dat de hulp die op een zorgboerderij wordt verleend van dusdanige kwaliteit is dat het kind zich onbedreigd kan ontwikkelen. Hiertoe is nodig dat passende hulp wordt geboden. Dit betekent dat de hulp die wordt geboden moet aansluiten bij de relevante ontwikkelgebieden, de problematiek en de leeftijd van de kinderen. Om passende hulp te kunnen bieden, is het nodig dat op basis van een plan wordt gewerkt waarin de doelstellingen en werkwijze zijn opgenomen. Dit plan moet met het kind, en zo mogelijk met diens ouders, besproken worden. Daarnaast moet het kind in staat worden gesteld om contact te onderhouden met zijn ouders en zijn netwerk.

Bevindingen

Hulp die aansluit bij de relevante ontwikkelgebieden en problematiek van het kind

Op het moment van het toezicht van de inspecties had Bureau Jeugdzorg vier kinderen voor verblijf bij De Hoge Aard geplaatst. Deze vier kinderen stonden allen onder voogdij van Bureau Jeugdzorg. Bureau Jeugdzorg had bij deze kinderen een eerste inschatting gemaakt of de zorgboerderij een juiste plek was. Bij deze kinderen was sprake van een ernstig belaste voorgeschiedenis. Vanuit een instabiele thuissituatie hadden zij vaak meerdere plaatsingen (pleeggezin, behandelgroep, opnamegroep) achter de rug. Daar zaten de kinderen volgens Bureau Jeugdzorg echter niet op de goede plek.

Over deze kinderen was bij de plaatsing op De Hoge Aard veel informatie bekend, onder meer omdat diagnostisch onderzoek had plaatsgevonden door een psycholoog of psychiater. Bij de kinderen bleek sprake te zijn van complexe problematiek: een combinatie van een hechtingsstoornis met ernstige gedrags- en soms ook psychische problemen. De cognitieve capaciteiten van de kinderen verschilden: van bovengemiddeld intelligent tot licht verstandelijk beperkt.

Met de hulpverlenende instantie waar het kind voorafgaand aan het verblijf op De Hoge Aard verbleef, ging Bureau Jeugdzorg op basis van de behoeften en de problematiek van het kind na of

de hulp die de zorgboerderij bood hierop aansloot. Redenen voor Bureau Jeugdzorg om de kinderen bij De Hoge Aard te plaatsen waren met name dat kinderen hier langdurig konden verblijven en toe konden groeien naar volwassenheid, er wachtlijsten waren bij gezinshuizen en de meer afstandelijke benadering van de medewerkers aansloot bij de forse hechtingsproblematiek van de kinderen. Het was Bureau Jeugdzorg verder bekend dat er binnen de zorgboerderij een duidelijke structuur van rust, regelmaat en reinheid aanwezig was. Voorafgaand aan de plaatsing bepaalde Bureau Jeugdzorg of deze structuur voor het kind nodig was. Een proefverblijf van meerdere weekeinden was een vast onderdeel van de plaatsing. De kinderen die Bureau Jeugdzorg voor verblijf bij De Hoge Aard plaatste, verbleven gemiddeld twee tot drie jaar op de zorgboerderij met een uitloop van een verblijf van zeven jaar. De eigenaressen beogen de kinderen te begeleiden totdat zij kunnen uitstromen naar een begeleid wonen project.

De eigenaressen van De Hoge Aard gaven aan dat zij vertrouwen op de deskundige inschatting van Bureau Jeugdzorg of een kind op de zorgboerderij past. Wel kijken zij of het kind binnen de doelgroep van De Hoge Aard valt waarbij volgens hen een grotere rol speelt dat zij een groot hart hebben om kinderen op te nemen.

Het werken met een plan dat door of in overleg met het kind en diens ouders is opgesteld
Voor ieder kind dat op de zorgboerderij verblijft, stelt De Hoge Aard binnen zes weken na binnenkomst een ‘perspectiefplan’ op. Hierin staan de voorgeschiedenis, de diagnose, medicatie en hulpvragen van het kind vermeld, evenals de doelen waaraan wordt gewerkt en de wijze waarop dit gebeurt. De in dit plan genoemde zorg van De Hoge Aard sluit aan bij de problematiek van het kind. Ook het volgen van onderwijs maakt onderdeel van het plan uit. Alle kinderen die bij De Hoge Aard verbleven, volgden onderwijs op hun niveau. In de praktijk varieerde dit van HAVO tot speciaal onderwijs. Verder waren alle kinderen lid van een sportclub naar eigen keuze. Zo zaten de kinderen op voetbal, hockey of dansles.

De Hoge Aard beschikt over papieren dossiers van de kinderen. De inspecties troffen hierin de indicatiestelling, achtergrondinformatie van ketenpartners, de perspectiefplannen en de evaluaties hiervan aan. De perspectiefplannen van de voogdijkinderen stemt De Hoge Aard met Bureau Jeugdzorg af. Volgens De Hoge Aard worden deze plannen periodiek geëvalueerd. Verder bevatten de dossiers medische informatie over het kind. De dagelijkse rapportages over het kind zouden volgens De Hoge Aard worden bijgehouden in een schrift. Dit schrift bleek tijdens het toezicht zoek te zijn en is ook later niet teruggevonden. De Hoge Aard beschikt niet over een digitaal cliëntsysteem.

Het onderhouden van contact met ouders en netwerk
Bureau Jeugdzorg vindt het belangrijk dat de voogdijkinderen contact kunnen onderhouden met hun ouders en hun netwerk. Om die reden stelden het een bezoekregeling en belmomenten vast. Soms gebeurde dit op basis van een rechterlijke uitspraak waarin een omgangsregeling was vastgesteld. De bezoeken vonden in de meeste gevallen plaats binnen de zorgboerderij. Bij Bureau Jeugdzorg was bekend dat de zorgboerderij de voogdijkinderen wilde beschermen tegen teleurstellingen in dit contact op grond waarvan De Hoge Aard bij deze kinderen het contact met ouders afhield.

2.2. Verblijven de kinderen in een veilige en aandachtvolle omgeving waar zij zich optimaal kunnen ontwikkelen?

Verwachting

Een veilige plek om op te groeien is een basale behoefte van kinderen. Slechts dan kan een kind zich optimaal ontwikkelen. De inspecties verwachten dan ook dat een zorgboerderij zorgt voor een veilig opvoedingsklimaat. Zo moet het dag- en nachttoezicht op het kind en het verstrekken van medicatie goed geregeld zijn. Verder is het van belang dat kinderen alleen in hun vrijheden worden beperkt als dit noodzakelijk is. Ook moet de zorgboerderij een aanpak hebben voor het omgaan met incidenten.
De zorgboerderij moet echter niet alleen een fysiek veilige plek zijn maar ook een plek die het kind voldoende sociaal-emotionele veiligheid biedt. Hiervoor dient niet alleen in de basisbehoeften van het kind, zoals eten, drinken, en een veilige plek te worden voorzien, maar ook in belangrijke behoeften als warmte, zich welkom en geaccepteerd voelen, gezien en gehoord worden en ruimte krijgen om te experimenteren en grenzen te verkennen. Kortom, ook een kind dat buiten het eigen gezin wordt geplaatst, moet mentaal kunnen groeien en zich kunnen ontwikkelen en hiertoe van de hulpverlener de mogelijkheden krijgen.

Bevindingen

Fysieke veiligheid
Op het moment dat Bureau Jeugdzorg hoorde dat SBS in een televisie-uitzending aandacht zou besteden aan De Hoge Aard, stelde het een onderzoek in naar het verblijf van de kinderen op De Hoge Aard. Hieruit kwamen geen aanwijzingen naar voren dat de fysieke veiligheid van de kinderen (mogelijk) in het geding was. Ook de door Bureau Jeugdzorg ingeschakelde onafhankelijke vertrouwensarts heeft in haar gesprekken met de kinderen geen signalen gevonden die duiden op fysieke onveiligheid van de kinderen. Op verzoek van de vier kinderen die onder voogdij van Bureau Jeugdzorg stonden en bij De Hoge Aard verbleven, heeft de burgemeester van Gilze en Rijen met hen gesproken. Deze gesprekken leverden geen aanwijzingen op dat de fysieke veiligheid van de kinderen in het geding was.

Tijdens het toezicht zijn geen indicaties voor brandonveiligheid of fysieke onveiligheid aangetroffen.

Fysieke leefomgeving
De accommodatie zoals het kantoor, de woonkamer, de stallen en de kamer van de jongere maakten tijdens het toezicht van de inspecties een schone indruk. Een bezochte kamer was voorzien van een toilet en douche. De deur van deze kamer kon niet op slot. Op de kamerdeur zat een verklikker. In de kamers mogen posters worden opgehangen.
Een aantal kamers van de kinderen bevindt zich binnen in de zorgboerderij. Daarnaast zijn er aan een schuur vijf verblijfsruimten voor kinderen gebouwd, elk te bereiken via een eigen voordeur. Deze ruimten staan niet in verbinding met het woonhuis. De medewerkers van de zorgboerderij kunnen vanuit de woonkamer de leefruimtes niet overzien.

Voor de studio's van de jongeren bevinden zich een speeltuin en een camping. Ook worden daar hutten gebouwd. Een manege met paarden en een bed and breakfast maken onderdeel uit van het terrein. De bed and breakfast was op minder dan tien meter afstand gelegen van enkele studio's waar kinderen verbleven. De kamers van de bed and breakfast worden soms voor een langere periode verhuurd. Bij de zorgboerderij is de achtergrond van de huurders van de bed and breakfast niet altijd bekend.

Medicatieveiligheid
De jongvolwassen cliënt bewaarde zijn medicatie op zijn eigen kamer. Wel hielden de eigenaressen toezicht op de inname hiervan. De afspraken die hierover waren gemaakt stonden niet in het cliëntdossier. Wel stond de voorgeschreven medicatie vermeld in het perspectiefplan.
De medicatie voor de kinderen werd door de eigenaressen bewaard. Eén van hen deelde die medicatie ook uit en heeft hiervoor in 2014 het certificaat medicatie-uitgifte behaald. Ten tijde van de inspectiebezoeken kregen twee kinderen medicijnen die door de vaste psychiater van de zorgboerderij waren voorgeschreven. Alle medicatie die tijdens het toezicht werd aangetroffen, was op naam gesteld.

Vrijheidsbeperkende maatregelen
In het 'Protocol vrijheidsbeschermende maatregelen' staat vermeld dat de zorgboerderij geen vrijheidsbeperking toepast. Volgens de eigenaressen is het voor elk kind verschillend wat hij wel of niet mag. In elk geval worden de kinderen volgens de eigenaressen niet opgesloten en kunnen zij altijd weg. De inspecties constateerden tijdens het toezicht dat de eigenaressen wel een aantal beheersmatige maatregelen hebben getroffen, zoals het plaatsen van verklikkers op de slaapkamerdeuren van de kinderen. Deze verklikkers zijn volgens de eigenaressen in 2014 op advies van Bureau Jeugdzorg aangebracht om de veiligheid van de kinderen te waarborgen. Zo kan worden gesignaleerd dat een kind vertrekt of dat kinderen 's avonds of 's nachts bij elkaar op de kamer komen. De kinderen zijn op de hoogte van de aanwezigheid van de verklikkers.

Verder is er cameratoezicht op het terrein van de zorgboerderij. De camera's zijn gericht op de deur van de buitengelegen kamers van de kinderen, op de aangrenzende omgeving en op de toegangspaden. De eigenaressen gaven aan dat het cameratoezicht wordt gebruikt ter bescherming van de boerderij en niet ter controle van de kinderen.

Omgaan met incidenten

De eigenaressen behandelden de individuele meldingen van medewerkers van incidenten. Zij lichtten toe dat in 2014 vijf incidenten zijn gemeld. Medewerkers van De Hoge Aard noteren deze meldingen in een schrift. Tijdens de bezoeken van de inspecties kon dit schrift niet worden getoond. In de procedure 'meldingen-incidenten-cliënten (MIC)' staan de doelstelling en werkwijze van de commissie beschreven die belast is met de afhandeling van meldingen en incidenten. De eigenaressen lichtten toe dat deze commissie nog niet was ingesteld. De directie kon niet aantonen dat systematische analyses van meldingen aantoonbaar leiden tot verbetermaatregelen.

Verklaring Omtrent Gedrag

De inspecties controleerden in de personeelsdossiers van de medewerkers en vrijwilligers de Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Deze aangetroffen VOG's waren passend bij de functie die de medewerkers uitoefenden op de zorgboerderij. Ook de beide eigenaressen konden een VOG overleggen. In één dossier van een medewerker ontbrak de VOG.

Sociaal-emotionele veiligheid

Eén van de eigenaressen typeerde zichzelf als streng. Als voorbeeld noemde zij dat zij haar stem verheft naar de kinderen. Zij gaf aan dat eerst wordt geprobeerd om met de kinderen te praten om escalaties te voorkomen. Het komt volgens haar ook voor dat zij soms een kind vastpakt, bijvoorbeeld als een kind zich agressief uit.

De kinderen ontbijten iedere ochtend op de eigen kamer. Gezamenlijk ontbijten is volgens de eigenaressen te druk. Na het ontbijt worden de schoolgaande kinderen die niet zelf op de fiets gaan, ieder op een eigen tijdstip opgehaald door de taxi om naar school te worden gebracht. De kinderen hebben dan elk een eigen plek op de parkeerplaats om te wachten. Voor deze maatregel is volgens de eigenaressen gekozen omdat er in het verleden ruzies ontstonden tijdens het wachten. Op deze manier worden conflicten voorkomen.

Na schooltijd gaan alle kinderen naar hun kamer om zich om te kleden. Op de kamer wordt aan ieder afzonderlijk gevraagd wat zij willen doen als activiteit of sport. Hierover worden dan afspraken gemaakt.

Het avondeten wordt aangeleverd vanuit een restaurant. Tijdens het onaangekondigde bezoek op 19 oktober 2015 werd de maaltijd om 14:00 uur afgeleverd. Voor de consumptie moest de maaltijd opgewarmd worden. Er wordt over het algemeen niet met de kinderen gekookt. De kinderen waren tevreden over de smaak en de hoeveelheden. Rond 17:00 uur wordt er gezamenlijk gegeten. Tijdens dat moment wordt er met elkaar over de dag gesproken.

De kinderen hebben verschillende activiteiten in de avond, zoals sporten. Ieder kind ging naar een sportclub. 's Avonds keken de kinderen ook gezamenlijk in de huiskamer televisie, speelden met speelgoed, de spelcomputer of maakten muziek. Kinderen mochten onder begeleiding gebruik maken van het internet. Dit werd bijvoorbeeld afgestemd met de curator van de jongvolwassene.

De kinderen gingen allemaal naar school, alleen de jongvolwassene maakte gebruik van de dagbesteding op de zorgboerderij. De specialiteit van de zorgboerderij is het omgaan met paarden. De kinderen deden verschillende activiteiten met de paarden, zoals het rijden, trimmen en dressuur.

Er vinden soms groepsactiviteiten plaats. Deze worden begeleid door de pedagogisch medewerkers. De kinderen hadden vertrouwen in de medewerkers van de zorgboerderij. Dit zeiden zij op verschillende momenten tegen diverse mensen. Ook gaf de zorgboerderij hen aandacht, zowel individueel als tijdens gezamenlijke activiteiten.

De eigenaressen hebben 'Huisregels De Hoge Aard zorg- en verblijfsboerderij voor jeugd en jongvolwassenen' opgesteld. Hierin staan onder andere gedragsregels opgenomen. In deze huisregels staat onder meer vermeld:

- dat begeleiders bevoegd zijn om bij verdenking te controleren op het bezit van alcohol, drugs of wapens;
- 'het gebruik van een telefoon, walkman of MP3-speler is verboden, het is belangrijk dat je hoort wat er om je heen gebeurt';
- 'de cliënt blijft op het terrein tenzij de begeleiding anders vind';
- 'het dragen van mutsen en capuchons en petten over capuchons uit ethische overwegingen niet is toegestaan. Een pet tegen de zon of een muts in de winter is hier echter een uitzondering op de regel'.

In de huisregels staat verder vermeld dat overtreding hiervan na verschillende waarschuwingen 'directe uitzetting' tot gevolg kan hebben. Verder wordt hierin geen onderscheid gemaakt in leeftijd van de kinderen. Deze huisregels beperken de keuzevrijheid van de kinderen, zijn gericht op wat het kind niet mag en hebben een sterk bevoogdend karakter. Daarnaast zijn er 'Huisregels m.b.t. tijdelijk verblijf' opgesteld die het kind voor akkoord moet ondertekenen. Hierin zijn ook een aantal individuele afspraken opgenomen, zoals de bedtijden en afspraken over persoonlijke hygiëne. Volgens de eigenaressen worden de huisregels met betrekking tot het tijdelijk verblijf in samenspraak met de ouders of voogden opgesteld.

Volgens de eigenaressen van De Hoge Aard is het leefklimaat vooral gericht op het bieden van structuur. Het klimaat binnen de zorgboerderij is volgens hen niet geschikt voor jonge kinderen of hele angstige kinderen. Vooral de rust, reinheid en regelmaat staan hoog in het vaandel omdat de cliënten dit volgens de eigenaressen nadrukkelijk nodig hebben.

Bureau Jeugdzorg heeft aangegeven dat het door zijn onderzoek in oktober 2015 op de hoogte raakte van het feit dat de kinderen alleen op hun kamer moesten ontbijten en de samenstelling van de totale groep cliënten die op De Hoge Aard kwam.

3 Oordeel

Uit de bevindingen van het toezicht komen een aantal specifieke kenmerken van de situatie op De Hoge Aard naar voren.

De eigenaressen van De Hoge Aard hebben aangegeven dat zij graag iets voor kwetsbare kinderen en jongvolwassenen met een zorg- en/of hulpvraag willen betekenen. Vanuit dit verlangen besloten zij van De Hoge Aard een plek te maken waar deze groep kinderen volgens hen voor langere tijd kon verblijven.

Om te kunnen beoordelen of De Hoge Aard inderdaad een plek is waar kinderen voor langere tijd kunnen verblijven, hebben de inspecties gekeken of De Hoge Aard erin slaagt om verantwoorde hulp te bieden zodat de kinderen die hier verblijven onbedreigd kunnen opgroeien en zich optimaal kunnen ontwikkelen.

3.1. Krijgen de kinderen de hulp die zij nodig hebben om onbedreigd op te groeien?

Ten aanzien van de vraag of de kinderen die bij De Hoge Aard verblijven, de hulp krijgen die zij nodig hebben om onbedreigd op te kunnen groeien geldt het volgende.

Kenmerkend voor de begeleiding van De Hoge Aard aan de kinderen is dat deze op strikte wijze wordt vormgegeven. De zienswijze van de eigenaressen van De Hoge Aard is dat deze kinderen behoefte hebben aan een duidelijke structuur. Rust, reinheid en regelmaat staan bij de eigenaressen hoog in het vaandel. Bureau Jeugdzorg is bekend met deze zienswijze en aanpak en maakt voorafgaand aan een plaatsing de inschatting of dit aansluit bij de behoeften van het kind.

Deze aanpak leidt naar het oordeel van de inspecties tot een aantal goede dingen, namelijk dat De Hoge Aard een plek is waar kinderen tot rust kunnen komen, waar hen structuur en regelmaat wordt geboden, waar duidelijk is wat van hen wordt verwacht, waar zij naar school kunnen gaan en waar zij activiteiten kunnen ondernemen. Daarnaast brengt deze aanpak voor de eigenaressen een bepaalde mate van efficiëntie en structuur met zich mee hetgeen hen in staat stelt om deze kinderen te begeleiden. De inspecties hebben wel een aantal tekortkomingen geconstateerd. Verbetering is met name nodig ten aanzien van het bijhouden van aantekeningen over de voortgang per maand in de uitvoering van het perspectiefplan en de medewerking van de cliënt hieraan. In het dossier moet ook aantekening gehouden worden van de relevante beslissingen. De Hoge Aard is onvoldoende in staat om de contacten van het voogdijkind met diens ouders en netwerk goed te laten verlopen, dit te stimuleren en het kind en diens ouders hierin waar nodig te

ondersteunen. Integendeel, ouders en verwanten worden op afstand gehouden en hierdoor niet gerespecteerd in hun betrokkenheid bij hun kind. Ook in die gevallen waarin ouders geen ouderlijk gezag meer hebben, blijven zij immers de biologische ouder van het kind en daardoor betrokken bij het kind.

De inspecties hebben geen aanwijzingen gevonden dat de fysieke veiligheid van de kinderen in het geding is geweest.

3.2. Verblijven de kinderen in een veilige en aandachtvolle omgeving waar zij zich optimaal kunnen ontwikkelen?

Ten aanzien van de vraag of De Hoge Aard een veilige en aandachtvolle leefomgeving heeft gecreëerd waarin de kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen, oordelen de inspecties als volgt.

Bij de afweging om een kind op De Hoge Aard te plaatsen, kijkt Bureau Jeugdzorg onvoldoende naar de samenstelling van de totale groep cliënten die bij De Hoge Aard komt en wat dit van de medewerkers vergt. Ook de eigenaressen van de zorgboerderij staan hierbij nauwelijks stil; zij geven aan een groot hart te hebben voor kinderen en hen een verblijf op De Hoge Aard te gunnen. Dit heeft er onder andere toe geleid dat op De Hoge Aard meerdere kinderen tegelijkertijd verbleven met complexe, meervoudige problematiek.

De combinatie van de zienswijze van de eigenaressen op wat deze kinderen nodig hebben én de complexiteit van de totale groep kinderen, leidt ertoe dat alles erop is gericht om een beheersbaar opvoedingsklimaat te creëren en gedoe te voorkomen. Het gevolg hiervan is dat de sociale contactmomenten tussen de kinderen onderling en tussen de kinderen en de medewerkers worden beperkt. Zo ontbeten de kinderen alleen op hun kamer en moest een aantal kinderen ’s ochtends ieder op hun eigen plek en op afstand van elkaar op de taxi wachten. Daarnaast stelden de eigenaressen zich richting de kinderen streng en afstandelijk op. Verder is De Hoge Aard onvoldoende in staat om de contacten tussen de voogdijkinderen en hun ouders en netwerk goed te laten verlopen en kinderen en hun ouders hierin te stimuleren waardoor dit contact te beperkt was. Ook de communicatie met enkele ouders verloopt moeizaam. Verder wordt het verblijf van de kinderen gereguleerd door strikte, met name negatief geformuleerde en op bepaalde facetten, vergaande (huis)regels waarin geen onderscheid wordt gemaakt ten aanzien van de leeftijd en ontwikkelingsfase van het kind. De veelheid aan regels is niet gericht op het creëren van een huislijke omgeving waarbinnen het kind zich kan ontwikkelen en ontplooien op weg naar meer zelfstandigheid. Het pakket aan huisregels vormt voor de eigenaressen meer een middel om een beheersmatig pedagogisch klimaat te creëren. Huisregels dienen niet te worden gezien als beheersinstrument, maar (idealiter) als een gezamenlijke, schriftelijke vastlegging van waarden en normen voor alle gebruikers: huisregels worden dan opgesteld door cliënten (vertegenwoordigers als cliënten daartoe niet in staat zijn) en medewerkers samen en worden

regelmatig geëvalueerd. Hierdoor kunnen cliënten zelf aangeven op welke wijze zij met elkaar willen leven en werken met het oog op de ordelijke gang van zaken op de locatie.

De inspecties misten een gedifferentieerde aanpak bij De Hoge Aard en vonden dat medewerkers zich richting de kinderen niet flexibel opstelden. Dit terwijl de groep kinderen die op De Hoge Aard verbleef een heterogene groep vormde, uiteenlopend in leeftijd, achtergrond, ontwikkelingsniveau en problematiek. De kinderen worden hierdoor beperkt in hun ruimte om te leren omgaan met conflicten, het gebruik van (sociale) media en andere vrijheden waardoor zij zich niet optimaal kunnen ontwikkelen. Om te leren en te kunnen groeien naar zelfstandigheid is het immers nodig dat een kind kan experimenteren in de omgang met leeftijdsgenoten en volwassenen en met verkregen vrijheden. Belangrijk is dat elk kind hiertoe uitgedaagd en gestimuleerd wordt. Verder worden de kinderen geremd in hun ontwikkeling door onvoldoende positieve en individuele aandacht en beperkt contact met ouders en/of het netwerk.

De zienswijze en aanpak van De Hoge Aard uit zich in een overwaardering van beheersbaarheid en een onderwaardering van een aandachtvolle omgeving.

3.3. Eindoordeel

Alles overziend komen de inspecties tot het oordeel dat, ondanks het feit dat er geen aanwijzingen zijn gevonden dat de fysieke veiligheid van de kinderen in het geding is geweest, de hulp die De Hoge Aard biedt niet toereikend is voor de kinderen die voor een langere periode op de zorgboerderij verblijven. Dit oordeel van de inspecties is gebaseerd op de constatering dat het opvoedingsklimaat de kinderen onvoldoende mogelijkheden biedt om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Het leefklimaat is kil, contactarm en vooral gericht op beheersing en sluit daardoor onvoldoende aan bij wat deze kinderen nodig hebben in hun groei naar meer zelfstandigheid en zelfredzaamheid. De Hoge Aard slaagt er in deze zin niet in om verantwoorde hulp te bieden aan de kinderen die hier verblijven.

De inspecties vinden het nodig dat De Hoge Aard verbetermaatregelen treft zodat een goede balans ontstaat tussen een beheersbaar en aandachtvol opvoedingsklimaat opdat de kinderen die hier voor langere tijd verblijven zich optimaal kunnen ontwikkelen naar volwassenheid.

3.4. Vervolg

De inspecties verwachten dat De Hoge Aard in afstemming met de instanties die verantwoordelijk zijn voor de plaatsing van kinderen voor verblijf op De Hoge Aard, een visie formuleert over de hulp die zij wil bieden en uitgangspunten opstelt waaraan deze hulp moet voldoen.
Van daaruit moet De Hoge Aard komen tot een duidelijke afbakening van de doelgroep waaraan zij hulp willen bieden en een opleidingsplan voor de toerusting van medewerkers. Dit moet ertoe

leiden dat De Hoge Aard een veilig en aandachtvol opvoedingsklimaat voor kinderen creëert waarin zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

De inspecties willen binnen zes weken na publicatie van het rapport worden geïnformeerd over de visie en de uitgangspunten van De Hoge Aard over de hulp die zij wil bieden en de daaruit vloeiende verbetermaatregelen om een veilig en aandachtvol opvoedklimaat te creëren. De inspecties beoordelen vervolgens de geformuleerde visie, uitgangspunten en verbetermaatregelen. De inspecties volgen daarna de uitvoering van de verbetermaatregelen.

Daarnaast verwachten de inspecties van de instanties die verantwoordelijk zijn voor de plaatsing van kinderen voor verblijf op De Hoge Aard, dat zij zich voorafgaand aan de plaatsing van kinderen – en vervolgens ook herhaaldelijk - ervan vergewissen dat De Hoge Aard de hulp verleent die de kinderen nodig hebben om onbedreigd op te kunnen groeien en een veilige en aandachtvolle omgeving heeft gecreëerd waarin de kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

4. Beschouwing

Eén van de uitgangspunten van de Jeugdwet is dat kinderen die niet langer thuis kunnen wonen, bij voorkeur worden opgevangen en begeleid op een kleinschalige plek die het meeste lijkt op een gezin. In de Jeugdwet worden specifiek het pleeggezin en gezinshuis genoemd als preferente plek. Op deze manier blijven kinderen deel uitmaken van de samenleving. Als gevolg hiervan wordt het plaatsen van kinderen in een pleeggezin en een gezinshuis, maar ook op andere kleinschalige plekken zoals een zorgboerderij steeds meer gestimuleerd. Hierdoor is een ontwikkeling in gang gezet waarbij steeds meer kleinschalige initiatieven zijn ontstaan die hulp, opvang en begeleiding bieden aan kwetsbare groepen.

De zorgboerderijen hebben zich tot doel gesteld om vanuit een agrarische omgeving begeleiding en hulp te bieden aan uiteenlopende doelgroepen. Zorgboerderijen willen zorg leveren die persoonlijk en op maat is. De afgelopen jaren is het aantal zorgboerderijen fors toegenomen. Voor een steeds groter wordende groep kinderen die hulp nodig hebben, wordt de zorgboerderij gezien als een passende hulpvorm. De achterliggende gedachte hierbij is dat het wonen op een boerderij aan deze kinderen de fysieke en emotionele ruimte biedt waardoor zij zich beter kunnen ontwikkelen. De zorgboerderijen willen voor die kinderen een basis en stabiele factor zijn in hun ontwikkeling naar volwassenheid.

Een plaatsing van een kind voor verblijf op een zorgboerderij kan tijdelijk of langdurig zijn, afhankelijk van het doel van de plaatsing. Er is daarbij onderscheid tussen het zogenaamde hulpverleningsperspectief en het opvoedingsperspectief*.* Bij het hulpverleningsperspectief worden kinderen tijdelijk opgevangen en begeleid totdat ze weer thuis of in een pleeggezin kunnen wonen. Is er sprake van een opvoedingsperspectief, dan verblijven en groeien de kinderen op tot ze volwassen zijn. Het is zaak het doel van de plaatsing in het oog te houden. Plaatsing vanuit een opvoedingsperspectief betekent een langdurige plaatsing van kinderen. Dit kan kinderen betreffen met een complexe combinatie van orthopedagogische en psychiatrische problematiek, zoals bij De Hoge Aard het geval was. Het verblijf van deze kinderen stelt hoge eisen aan de deskundigheid en inzet van de mensen die op de zorgboerderij de begeleiding en hulp bieden. Het leveren van die hulp en begeleiding kan een veeleisend bestaan zijn van vierentwintig uur, zeven dagen per week, zeker als dit gecombineerd moet worden met andere bedrijfsactiviteiten.

In dit onderzoek hebben de inspecties vastgesteld dat De Hoge Aard beperkt invulling heeft gegeven aan haar taak om te zorgen dat de kinderen die voor een langere periode op de zorgboerderij verbleven, zich optimaal konden ontwikkelen. Reden hiervoor is dat het opvoedingsklimaat van deze zorgboerderij beheersmatig is en onvoldoende aansluit bij de kinderen waardoor deze kinderen onvoldoende sociaal-emotionele veiligheid wordt geboden. Een situatie waar andere zorgboerderijen, de mensen die er werken maar vooral de kinderen die er verblijven niet zomaar ongemerkt of onbedoeld in verzeild mogen raken.

Het belang van een goede verblijfplek waar een kind zich veilig en op zijn gemak voelt, zich volledig geaccepteerd weet en waarin het aandacht krijgt zodat het zich optimaal kan ontwikkelen, geldt eveneens voor andere kwetsbare groepen die op soortgelijke, kleinschalige plekken worden opgevangen en begeleid. Het is daarom belangrijk dat aan het verblijf op deze plekken dezelfde voorwaarden worden gesteld zodat voor de mensen die hier langdurig verblijven ook een sociaal-emotioneel veilige omgeving wordt gecreëerd.

Het begeleiden van kinderen met dit soort problematiek vraagt veel van professionals en dit kan het vermogen van de medewerkers op een zorgboerderij gemakkelijk te boven gaan. Dit geldt temeer als op een zorgboerderij meerdere cliënten met een zwaardere problematiek verblijven of als naast de zorgboerderij, nog sprake is van andere bedrijfsactiviteiten. Hierdoor bestaat de kans dat de verhouding tussen draagkracht en draaglast van de verantwoordelijkheden van de medewerkers van de zorgboerderij uit balans raakt. Dit kan ertoe leiden dat de hulp die een zorgboerderij biedt, niet toereikend is voor de doelgroep en het risico toeneemt op onveilige situaties voor deze kinderen, zowel op fysiek als op sociaal-emotioneel vlak.

De inspecties vinden dit ontoelaatbaar en verwachten dat ook deze kinderen verantwoorde hulp ontvangen zodat zij onbedreigd kunnen opgroeien en zich optimaal kunnen ontwikkelen.

De ontwikkeling op grond van de Jeugdwet dat steeds meer kinderen, waaronder ook kinderen met een zware, complexe problematiek, op een zorgboerderij worden geplaatst vraagt naar het oordeel van de inspecties om een bezinning op deze vorm van hulp. In ieder geval moet er meer oog komen bij de aanbieder en bij de opdrachtgever van de jeugdhulp voor het risico dat het kind loopt bij een verkeerde match tussen draagkracht en draaglast van (de medewerkers op) een zorgboerderij.

De inspecties bevelen de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport daarom aan om ervoor te zorgen dat de plaatsende en verantwoordelijke instanties in de sector:

- onderzoek verrichten naar de oorzaken van de beperkte beschikbaarheid van een passend hulpaanbod voor kinderen met een complexe orthopedagogische en psychiatrische hulpvraag;
- een visie en uitgangspunten formuleren voor de hulp aan deze specifieke doelgroep;
- komen tot een duidelijke afbakening van de doelgroep die door zorgboerderijen kan worden opgevangen en de doelen waarvoor de zorgboerderijen in het kader van de jeugdhulp ingezet kunnen worden;
- een duidelijk normenkader opstellen waaraan dit hulpaanbod moet voldoen, waaronder aandacht voor de toerusting van de medewerkers van de zorgboerderij, de vermenging met andere bedrijfsactiviteiten en de relatie tussen de draagkracht en draaglast van de verantwoordelijkheden van de medewerkers van een zorgboerderij en een goede match van beide;
- het toezicht door de plaatsende/verantwoordelijke instantie op deze hulpvorm concreet invullen opdat zij zich er herhaaldelijk van vergewist dat het kind verantwoorde hulp krijgt. Daarbij gaat

het niet alleen om het vergewissen van maar ook om de aandacht en zorg voor het contact van het kind met ouders en de stem die kinderen mogen en moeten kunnen blijven hebben in hun eigen leven en leefsituatie, zeker als dit zich afspeelt buiten het eigen gezinsverband.

Bijlage: reactie De Hoge Aard

Molenschot, 22-02-2016

Geachte lezer,

N.a.v. een uitzending van Undercover Nederland en de sociaalmedia, waaronder facebook, is er een aantal kinderen ernstige schade toegebracht. Er zijn persoonlijke drama's ontstaan over beschuldigingen die niet kloppen. Hoe kan het zijn dat de media en de sociaalmedia onze normen over privacy zo verlaagt. Het verval van deze privacy normen heeft geleid tot zeer ernstige gevolgen; in dit geval ook nog eens voor een groep zeer kwetsbare kinderen.
N.a.v. de eerste uitzending ontstaat er een **hetze** op de sociaalmedia met daarbij vervolgens zeer ernstige bedreigingen aan het adres van De Hoge Aard. Er werd een facebook site aangemaakt:"misstanden op De Hoge Aard". Personeel, eigenaren, cliënten en wel positief gezinden werden aan de schandpaal genageld. Ook aan het adres van De Hoge Aard waren er verbale dreigingen: brandstichting en dreiging van fysiek geweld tot de dood aan toe. Iedereen die maar enigszins probeerde wel een positief en reëel beeld te schetsen werd direct afgerekend via de sociaal media. Dit alles na een eenzijdig belicht programma, Undercover Nederland, waarin werd geprobeerd een donker, negatief beeld te schetsen. Een programma waarin niet de realiteit werd geschetst.
Uit veiligheidsoverwegingen zijn de kinderen naar een geheim adres overgebracht. Uit veiligheidsoverwegingen is er vanuit Bureau Jeugdzorg besloten deze kinderen niet terug te plaatsen. Uit veiligheidsoverwegingen heeft De Hoge Aard besloten haar deuren definitief te sluiten. De dreiging van buitenaf was te groot om als zorgboerderij te blijven bestaan. Dit tot groot verdriet van de toen nog aanwezige kinderen. Nu vier maanden later zijn zij nog steeds boos en verdrietig over wat hen is overkomen. Zij herkennen niets van het beeld wat er geschetst is op T.V en de sociaalmedia. De dagelijkse gang van zaken werd niet uitgezonden door SBS.
Deze kinderen worden ook nu nog via de sociaalmedia benaderd en probeert men deze kinderen negatief te beïnvloeden. Hoe is het mogelijk dat volwassen mensen, naar mijn menig zonder besef van normen en waarden, dit kunnen doen over de rug van deze toch al kwetsbare doelgroep. Natuurlijk het is deze tijd. Ook deze kinderen zullen moeten leren omgaan met de atmosfeer waarin burgers kennelijk bereid zijn om hun privacy op te offeren en waardoor er onveilige situaties kunnen ontstaan. Maar het blijft onbegrijpelijk dat dit allemaal kan, een heksenjacht waar deze kinderen niets aan konden doen en van het ene op het andere moment vanuit hun vertrouwde en veilige omgeving werden weggerukt zonder dat zij hier zelf nog maar enigszins inspraak in hadden.
De kinderen voelden en voelen zich niet gehoord. Zij hebben hun verhaal gedaan bij de burgemeester en bij een onafhankelijke vertrouwensarts, waarin ze allen unaniem waren en zeker niet weg wilden van hun vertrouwde plek. De kinderen zijn niet alleen fysiek, maar ook psychisch

onderzocht. Hieruit kwam geen enkele aanleiding naar voren dat de kinderen fysiek of psychisch mishandeld werden. Nu nog steeds zijn er enkele kinderen die niet bereid zijn om mee te denken aan een nieuwe toekomst en zich met hand en tand blijven verzetten. Zij blijven vasthouden aan terugkeer naar de Hoge Aard dat niet meer mogelijk is. Hoe schadelijk is dit voor de ontwikkeling van deze kinderen?

Wij hebben als professionals een bewuste keuze gemaakt om de media niet op te zoeken. Ten eerste, omdat het hier een groep kwetsbare kinderen betreft. Als het aan de kinderen had gelegen waren we nu al in een ander programma op tv geweest, maar dit wil je niet vanuit privacyoverweging. Ten tweede roept actie ook weer reactie op en dit willen wij ook voorkomen ten behoeve van deze kinderen. In welke rechtstaat zijn wij beland en welke rechten hebben deze kinderen?
Op 18 september 2014 heeft de inspectie voor de gezondheidszorg een inspectiebezoek gebracht aan onze zorgboerderij. N.a.v. dit bezoek heeft de inspectie ons een aantal verbetermaatregelen opgelegd. In januari 2015 stelt de inspectie dat wij voldoen aan de voorwaarden scheppende onderwerpen. De onderwerpen die tijdens het inspectiebezoek deels of niet aanwezig scoorden waren goed opgepakt.
Op 5 september vindt er opnieuw een inspectie plaats door het kwaliteitssysteem Landbouw en Zorg. Op basis van deze toetsing wordt de Federatie van landbouw en zorg verzocht het kwaliteitskeurmerk te verlengen. Uit deze toetsing kwam het volgende naar voren: De Hoge Aard geeft een goed beeld weer over een goed opgezette zorgboerderij zowel als het gaat om de infrastructuur als de zorgverlening. Naast het toetsen van het systeem heeft de inspecteur meegelopen met de dagelijkse gang van zaken, dit ten tijde dat alle kinderen op de boerderij aanwezig waren.
Op 19 en 29 oktober 2015 hebben de inspectie voor de gezondheidszorg en de inspectie jeugdzorg opnieuw een onderzoek verricht en deze keer n.a.v. de uitzending van Undercover Nederland. Dit onderzoek heeft plaats gevonden in een abnormale situatie en onder abnormale omstandigheden. In dit onderzoek zijn geen kinderen betrokken en is de dagelijkse gang van zaken niet getoetst. De kinderen en direct betrokkenen zijn niet gehoord. Men kon op deze twee dagen m.i. onmogelijk een beeld vormen van de normale gang van zaken. Op dat moment was er al veel dreiging van buitenaf en was er politiebescherming. De sfeer was verre van de dagelijkse gang van zaken, bovendien waren er tijdens het onderzoek geen kinderen aanwezig. Op 19 oktober was er een jongvolwassene aanwezig waar niet mee is gesproken. Op 29 oktober waren er , i.v.m. het niet kunnen garanderen van de veiligheid door de dreiging van buitenaf, geen kinderen meer aanwezig. Wij betreuren dat er geen onderzoek plaats heeft kunnen vinden in een normale situatie en wij betreuren dat wij geen gevolg kunnen geven aan een eventueel nieuw onderzoek binnen een normale situatie.
Het onderzoek dat door IGZ en IJZ werd uitgevoerd op 19 en 29 oktober heeft o.i. in belangrijke mate de basis gevormd voor onderhavige publicatie. Daarbij tekenen wij aan dat de conclusies van eerdere onderzoeken- van de IGZ van 18 september 2014/januari 2015 en van Landbouw en Zorg van 5 september 2015- in belangrijke mate verschillen met de conclusie van het rapport van 19 en 29 oktober.

Tussen de data van de eerste twee onderzoeken en de data van de laatste twee onderzoeken hebben wij in de publieke media in belangrijke mate toon gezet ten nadele van De Hoge Aard. Hierbij noemen wij twee uitzendingen van SBS op 18 oktober, respectievelijk 25 oktober 2015, de uitzending van Pauw op 15 oktober en meerdere dagbladpublicaties. Deze- voor De Hoge aard zeer negatieve- media aandacht vond plaats voor 19 dan wel 29 oktober en kan een belangrijke invloed hebben gehad op de beoordeling door de IGZ en de IJZ. Objectieve beoordeling kan zo zeer in het gedrang komen. Ook kunnen deze instanties hierdoor in een situatie zijn gebracht om hun rol als controle instanties te verdedigen. Beide aspecten kunnen hebben bijgedragen tot een niet reëel beeld als weergegeven in een onderhavige publicatie.

Wij zijn en blijven van mening dat een kwalitatief goedgekeurde zorgboerderij een zeer waardevolle bijdrage kan leveren in de zorg. Schrijnend zijn ons de afgelopen periode de verschillen duidelijk geworden tussen een reguliere instelling en een zorgboerderij. Waarin alle kinderen unaniem aangeven; de warmte, de veiligheid, de persoonlijke aandacht en het vertrouwen te missen.
Helaas kunnen wij door dat wat ons is overkomen niet verder als zorgboerderij. Ons imago is door de media ernstig aangetast. Wij hebben om deze reden ons lidmaatschap bij de Federatie voor Landbouw en Zorg beëindigd. Daarnaast vinden wij het nog belangrijker dat de betreffende kinderen met rust gelaten worden en niet nog meer worden belast. Door te blijven bestaan, zou dit deze kinderen nog meer schade berokkenen, deze kinderen blijven terug willen keren, terwijl zij verder moeten met hun toekomst.
Tot slot voegen wij een citaat toe uit één van de brieven van één van de kinderen. Brieven die de kinderen ons sturen en waarin zij duidelijk hun ervaringen weergeven over wat hen is overkomen en welke schade een programma als Undercover Nederland en de sociaalmedia aan kan richten.
Een jongere schrijft zijn gevoelens op papier:
Veranderingen.
"Ik heb bij de Hoge Aard gewoond. Ik vond het daar heel fijn. Ik wist waar ik aan toe was. Ik ging op vaste tijden naar school. Ik had daar mijn vrijheden, want als ik uit school kwam kon ik mijn eigen ding doen. B.v. paarden verzorgen/ rijden en keyboard spelen. In het weekend ging ik paardrijden en op bezoek bij mijn pleegouders. Op zondag ging ik naar dansles. Ze hebben me veel geleerd. B.v. hoe ik met bepaalde situaties om moest gaan. Ik mocht regelmatig mee op vakantie. In de vakanties deden we altijd leuke dingen. B.v. we gingen naar het strand of naar het bos. We gingen uit eten of met de honden wandelen. We gingen soms ook naar de dierentuin. We hadden elk jaar disco's. Er werden heel veel vrienden uitgenodigd. Deze dingen waren altijd heel leuk."
"Ik had ook veel contacten buiten de Hoge Aard. Ik had veel mensen waar ik mee omging, van de ponyclub, dansles en uit het dorp."
"Al deze dingen ben ik kwijt. Ik woon nu niet meer bij mensen die om mij geven. Als ik geïrriteerd ben remmen ze mij niet op tijd af, daarom word ik boos en ga ik met spullen gooien. Dat ben ik niet gewend van mezelf. Ik vind het niet fijn als mensen me vastpakken. Ik heb niet veel vertrouwen in ze."
"Het liefst wil ik gewoon terug!"

Op dit moment volgt deze jongere, mede door de situatie die hem is overkomen, geen onderwijs meer.

Wat is het landelijk toezicht jeugd?
Het landelijk toezicht jeugd bestaat uit de Inspectie Jeugdzorg (IJZ), de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) en de Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ).

Wat zegt de wet over het landelijk toezicht jeugd?
De Jeugdwet geeft de inspecties die het landelijk toezicht jeugd vormen de volgende taken:
- onderzoek doen naar de kwaliteit in algemene zin van de jeugdhulp, de gecertificeerde instellingen, de certificerende instelling, het adviespunt huiselijk geweld en kindermishandeling, de Raad voor de Kinderbescherming en de justitiële jeugdinrichtingen;
- toezicht houden op de naleving van de kwaliteitseisen die in de wet staan;
- voorstellen doen voor verbetering.

Het toezicht gebeurt uit eigener beweging of op verzoek van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en/of de minister van Veiligheid en Justitie. Het landelijk toezicht houdt bij de vervulling van haar taak rekening met de behoeften van gemeenten.

Wat is toezicht?
Toezicht houden betekent dat de inspecties informatie verzamelen over de kwaliteit van de instellingen die onder de Jeugdwet vallen, zich een onafhankelijk oordeel vormen en zo nodig ingrijpen. Daarbij kijken zij of het beleid voor deze instellingen in de praktijk goed werkt. De rapporten zijn in principe openbaar. De openbaar gemaakte rapporten staan op de website van de inspecties.

Wat wil het landelijk toezicht jeugd bereiken?
Het landelijk toezicht jeugd wil met haar onderzoeken bijdragen aan:
- het behouden en bevorderen van de kwaliteit van de jeugdhulp en de gecertificeerde instellingen en de andere instellingen in het jeugddomein;
- het versterken van de positie van jeugdigen en hun ouders of verzorgers (de cliënten);
- de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het beleid.

Waarop houdt zij toezicht?
Er zijn vijf verschillende wetten en regelingen met toezichttaken en bevoegdheden voor de inspecties die het landelijk toezicht jeugd vormen:
- Jeugdwet;
- Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen;
- Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie;
- Wet Centraal Orgaan opvang Asielzoekers;
- Subsidieregeling opvang kinderen van ouders met een trekkend/varend bestaan.

Op grond van die wetten en al dan niet in samenwerking met andere inspecties wordt er toezicht gehouden op de volgende organisaties:
- de jeugdhulpaanbieders (jeugdzorg, jeugd-GGZ en jeugd-LVB);
- de certificerende instelling voor jeugdbescherming en jeugdreclassering;
- de gecertificeerde aanbieders van jeugdbescherming en jeugdreclassering;
- Veilig Thuis: het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling;
- de justitiële jeugdinrichtingen;
- de vergunninghouders voor interlandelijke adoptie;
- de opvangvoorzieningen voor (alleenstaande) minderjarige vreemdelingen;
- de Raad voor de Kinderbescherming
- Halt;
- de schippersinternaten.

Inspectie Jeugdzorg
Postbus 483
3500 AL Utrecht
088-3700230
www.inspectiejeugdzorg.nl

Inspectie voor de Gezondheidszorg
Postbus 2680
3500 GR Utrecht
088 - 1205000
www.igz.nl